

EUROPOS KOMISIJA

Briuselis, 2011.12.7
SEK(2011) 1467 galutinis

KOMISIJOS TARNYBŲ DARBINIS DOKUMENTAS

POVEIKIO VERTINIMO SANTRAUKA

pridedamas prie dokumento

EUROPOS PARLAMENTO IR TARYBOS REGLAMENTO

kuriuo nustatoma Europos kaimynystės priemonė

{KOM(2011) 839 galutinis}

{SEK(2011) 1466 galutinis}

Europos Sąjungos sutarties 8 straipsnyje numatyta, kad Europos Sąjunga (ES) plėtoja ypatingus santykius su kaimyninėmis šalimis siekdama prie ES sienų sukurti Sąjungos vertybėmis grindžiamą gerovės ir geros kaimynystės erdvę, kuriai būdingi artimi ir taikūs bendradarbiavimo santykiai. Šis specialus straipsnis nustatytas Lisabonos sutartimi ir jame pabrėžiama didėjanti ES santykių su savo kaimynėmis svarba.

Europos kaimynystės politika (EKP) parengta 2004 m. ir skirta 16 į rytus ir pietus nuo ES sienų esančių partnerių, t. y. Alžyriui, Armėnijai, Azerbaidžanui, Baltarusijai, Egiptui, Gruzijai, Izraeliui, Jordanijai, Libanui, Libijai, Moldovos Respublikai, Marokui, Okupuotajai Palestinos Teritorijai, Sirijai, Tunisui ir Ukrainai. Vykdydama EKP, ES kaimynėms siūlo privilegijuotus santykius, grindžiamus abipusiu išipareigojimu puoselėti tokias vertybes kaip demokratija ir žmogaus teisės, teisinė valstybė, geras valdymas, rinkos ekonomikos principai ir darnus vystymasis. Pagal šią politiką taip pat numatoma politinė asociacija ir didesnė ekonominė integracija, didesnis judumas ir glaudesni žmonių ryšiai. EKP remiama specialia priemone, t. y. Europos kaimynystės ir partnerystės priemone (EKPP), taikoma 16 minėtų šalių partnerių ir Rusijos Federacijai

1. PROBLEMOS APIBŪDINIMAS

Nuo EKP įgyvendinimo pradžios įvyko daug svarbių pokyčių, pavyzdžiui, stiprinti santykiai su partnerėmis, pradėtos regioninės iniciatyvos ir perėjimo prie demokratijos procesai pietinėse kaimyninėse šalyse. Plėtojantis santykiams ir kintant politinei padėčiai reikėjo peržiūrėti EKP. Todėl buvo parengta nauja EKP vizija, kaip nurodyta 2011 m. gegužės 25 d. priimtame bendrame Komisijos ir Sąjungos vyriausiojo įgaliotinio užsienio reikalams ir saugumo politikai komunikate „Naujas požiūris į kintančią kaimynystę“. Pagal šį naują požiūrį gerokai didesnė parama teikiama partnerėms, kurios išipareigojo kurti demokratinę visuomenę ir vykdyti reformas laikydamosi principo „daugiau už daugiau“ ir tarpusavio atskaitomybės principo.

2. SUBSIDIARUMO ANALIZĖ

Kaimyninėse šalyse, kuriose prisiderinimas prie ES taisyklių ir standartų yra vienas pagrindinių politikos tikslų, ES gali geriausiai suteikti šią pagalbą. Tam tikra konkreti parama gali būti teikiama tik ES lygmeniu, pvz., skirta laipsniškai ekonominei integracijai į ES vidaus rinką, galimybei prisijungti prie Šengeno erdvės arba dalyvavimui ES programose. Taigi daugumoje EKP šalių ES yra viena svarbiausių bendradarbiavimo partnerių, kurios vaidmenį plačiai pripažįsta valstybės narės, tarptautinės finansų įstaigos ir kitos valstybės donorės. Pagalba ES kaimynėms lygiuotis į ES politiką, taisykles ir standartus yra pagrindinis EKP šalių partnerių reformų veiksnys.

Kartu su 27 valstybėmis narėmis veikdama pagal bendrą politiką ir strategiją, ES turi pakankamai įtakos, kad galėtų spręsti pasaulines problemas. Valstybių narių veiksmai gali būti riboti ir pavieniai, kai projektai dažnai yra per maži, kad būtų galima šioje srityje ką nors patikimai pakeisti. Valstybių narių darbą optimizavus pasinaudojant ES, jį bus galima geriau koordinuoti, o ES darbas taps veiksmingesnis.

Biudžeto apribojimų laikotarpiu, kai keletas valstybių narių apsisprendė pasitraukti iš ištisų bendradarbiavimo sektorių ir atsisakyti remti tam tikras šalis, ES gali atlikti aktyvų vaidmenį remiant demokratiją, taiką, stabilumą, klestėjimą ir skurdo mažinimą savo kaimyninėse

šalyse. Šiomis aplinkybėmis vien ekonominiu požiūriu dabar labiau nei kada nors anksčiau būtų tikslinga paramą nukreipti ES lygmeniu, kuriuo galima daryti realų poveikį. Dirbti kartu su ES taip pat yra pigiau. Administracinės išlaidos yra mažesnės nei vidutinės pagrindinių dvišalės pagalbos teikėjų administracinės išlaidos.

3. ES INICIATYVOS TIKSLAI

Europos kaimynystės politika siekiama prie ES sienų nustatyti gerovės ir geros kaimynystės erdvę, visų pirma pasinaudojant tvirtesne įvairių sektorių politine asociacija, ekonomine integracija ir glaudžiu bendradarbiavimu. 2014–2020 m. ES toliau rems šiuos tikslus taikydama specialią finansinę priemonę – Europos kaimynystės priemonę (EKP). Taikant EKP, didžioji finansavimo dalis partneriams bus skirta iš ES biudžeto.

Siekiant šia priemone įgyvendinti naujosios EKP vizijos tikslus, reikės pasiekti daug konkrečių tikslų, nustatytų atsižvelgus į kintančias aplinkybes, įgytą patirtį ir vertinimus:

- taikyti principą „daugiau už daugiau“ ir tarpusavio atskaitomybės principą pagal atnaujintą EKP politiką, skatinant kaimynines šalis labiau įsitraukti į reformas, spręsti ES pagalbos programavimo sudėtingumo ir trukmės klausimus siekiant supaprastinti, sutrumpinti ir labiau sutelkti procesą;
- supaprastinti priemonės taikymo sritį, kad būtų pasiekta tinkama priemonės lankstumo ir dėmesio politikos tikslams bei pagrindinėms bendradarbiavimo sritims pusiausvyra;
- pritaikyti įgyvendinimo nuostatas ir padidinti išorės veiksmų priemonių nuoseklumą;
- patobulinti tarpvalstybinio bendradarbiavimo nuostatas siekiant padėti veiksmingai ir greitai įgyvendinti programas;
- skatinti glaudesnius ryšius su ES vidaus priemonėmis ir politika, be kita ko, stiprinant bendradarbiavimą su atitinkamomis Komisijos tarnybomis programavimo etape ir atitinkamais atvejais taikant mechanizmus, kuriais būtų galima sutelkti ES biudžeto vidaus ir išorės veiksmų išlaidų kategorijų lėšas;
- reaguoti į plėtojamus santykius su Rusija iš dalies pakeičiant nuostatas dėl Rusijos tinkamumo gauti finansavimą pagal Europos kaimynystės priemonę bei apsvarstyti konkretų Rusijos, tiek kaip ES kaimynės, tiek kaip strateginės partnerės, statusą.

4. POLITIKOS GALIMYBĖS

Poveikio vertinime apžvelgtos keturios galimybės:

- **0 galimybė:** „nesiimti jokių ES veiksmų“; ES nutraukia finansinę paramą, teikiamą pagal specialią kaimynystei skirtą priemonę;
- **1 galimybė:** „nedaryti jokių pakeitimų“; bendradarbiavimas su atitinkamomis šalimis toliau vyksta pagal esamą EKPP reglamentą, kuris atliekant analizę taikomas kaip **pagrindinis scenarijus**;

- **2 galimybė:** „pritaikyti dabartinę sistemą“; būsimas pasiūlymas dėl įstatymo galią turinčio teisės akto turėtų būti grindžiamas dabartiniu EKPP reglamentu ir keletu jo pakeitimų, atitinkančių naują politinę situaciją ir konkrečius nustatytus tikslus; 2 galimybė taip pat apima daug įvairių antrinių galimybių, susijusių su konkrečiomis iškeltomis problemomis;
- **3 galimybė:** „pasiūlyti visiškai naują priemonę“, kurios geografinė taikymo sritis būtų kitokia ir pagal kurią daugiausia dėmesio būtų skiriama tikslams, kurie būtų platesnio užmojo nei EKP tikslai arba nuo jų skirtųsi.

5. POVEIKIO VERTINIMAS

Pagal dabartinę sistemą (1 galimybė – pagrindinis scenarijus) daugelyje įvairių sričių siūloma pagalba, turinti įvairų teigiamą ekonominį, socialinį poveikį ir poveikį aplinkai šalyse partnerėse. Vis dėlto šį poveikį minėtuose sektoriuose dar būtų galima padidinti taikant lankstesnius mechanizmus ir pažangesnius metodus, pvz., telkiant lėšas arba taikant pažangias finansines priemones. Nutraukus ES veiksmus (0 galimybė) gerokai sumažėtų poveikis visose trijose srityse ir kiltų grėsmė iki šiol pasiektam poveikio tvarumui; veiksmų nutraukimas taip pat neigiamai paveiktų visus ES santykius su EKP partnerėmis. Taikant pakeistą priemonę (2 galimybė) būtų toliau didinamas teigiamas ekonominis ir socialinis poveikis bei poveikis aplinkai, pasiektas naudojant dabartinę sistemą; be to, tikimasi, kad taikant principą „daugiau už daugiau“ didesnis teigiamas poveikis būtų daromas visų pirma valdymui. Taigi 2 galimybė turi didžiausią teigiamą poveikį. Visiškai naujos priemonės pasiūlymas (3 galimybė) visų pirma turėtų neigiamą poveikį ES veiksmų suderinamumui su EKP tikslais, taigi jis pakenktų ES patikimumui regione.

Be to, vertinant poveikį daug dėmesio taip pat buvo skiriama ES veiksmų būtinybei bei jų papildomai naudai, palyginti su valstybių narių veiksmais.

6. GALIMYBIŲ PALYGINIMAS

Remiantis įvairaus poveikio (visuotinio, ekonominio, socialinio ir aplinkai) analize ir vertinimu, 0 ir 3 galimybės nebuvo svarstomos kaip perspektyvios galimybės, kurias pasirinkus būtų galima daryti didžiausią teigiamą poveikį ir pasiekti peržiūrėtos EKP tikslus. 2 galimybė turėtų didžiausią teigiamą poveikį, taip pat ją pasirinkus būtų didžiausia galimybė dabartinę bendradarbiavimo sistemą pritaikyti prie naujų politinių sąlygų, EKP tikslų ir uždavinių, nustatytų atliekant vertinimus ir remiantis įgyta patirtimi. 1 galimybė būtų antra geriausia galimybė, kurią pasirinkus būtų galima išsaugoti teigiamą poveikį, tačiau nebūtų numatyta nei siekti naujosios EKP vizijos tikslų, nei spręsti pagal dabartinę sistemą nustatytų uždavinių ir konkrečių problemų. **Todėl priimtinausia – 2 galimybė.**

7. STEBĖSENA IR VERTINIMAS

Kadangi naujoji Europos kaimynystės priemonė bus reglamentas, kuriuo bus nustatytos pagrindinės ES intervencijos nuostatos bei pagrindas, programavimo ir įgyvendinimo etapuose kiekvienai šaliai bei regionui bus nustatyti konkretūs bendradarbiavimo tikslai ir veiksmai, įskaitant numatomus rezultatus. Tada atsižvelgiant į atitinkamų veiksmų ypatumus, bus nustatyti specialūs rodikliai.